

Veřejný zájem ukončení provozu velkovýkrmny prasat (zpracováno Sekcí pro lidská práva při Úřadu vlády ČR)

Právní analýza

Cílem předkládaného materiálu je doložit existenci veřejného zájmu ve smyslu ustanovení § 12 odst. 3 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, ve vztahu k možnosti nabytí nemovitého majetku tvořícího velkovýkrmnu prasat v Letech u Písku, který je ve vlastnictví firmy AGPI, a. s., Českou republikou. Tento materiál se nezabývá vyhodnocením alternativ vedoucích k ukončení provozu této velkovýkrmny, ani stanovením kupní ceny.

Historický a politický kontext

Veřejný zájem je koncept uplatňovaný především v politice a politických vědách, ekonomii a právu, který odkazuje k společenskému dobru. V obecné rovině jej lze chápat jako zájem, který je obecně prospěšný, reaguje na potřeby společnosti jako celku. Negativně bývá někdy vymezován jako protipól zájmu soukromého. Z pojetí veřejného zájmu v oblasti politických věd a ekonomie plyne, že veřejný zájem má sloužit především k dlouhodobému přežití společnosti a jejímu blahu. Z pohledu práva je veřejný zájem tzv. neurčitým právním pojmem, zákon nedává jeho obecnou definici ani uzavřený výčet konkrétních veřejných zájmů; veřejný zájem musí být definován vždy v konkrétním případě (viz dále). Představy o tom, co je pro společnost dobré, se pochopitelně liší. Ve společnosti proto probíhají trvale boje o určení, uznání a prosazení různých veřejných zájmů.

Otázka, zda existuje veřejný zájem na ukončení provozu velkovýkrmny prasat na místě bývalého koncentračního tábora v Letech u Písku, poblíž pietního místa,¹ byla v české společnosti předmětem polemik od 90. let minulého století.² Dělo se tak v kontextu širší historické a politické diskuse o osudech Romů v českých zemích za protektorátu a 2. světové války a o vztahu většinového obyvatelstva a romské menšiny k této minulosti.³ Ve sporu o ne/přijatelnosti stávající situace a o ne/potřebě ukončení provozu vepřina vyjadřovali své názory mimo jiné historikové, pozůstalí, aktivisté z romské menšiny a nevládních organizací, majitelé vepřina a v neposlední řadě představitelé samosprávy, státu a rovněž unijních a mezinárodních orgánů a organizací.⁴

Již od roku 1998 je otázka pietní úpravy míst romského holocaustu v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu, včetně otázky dalšího provozu vepřina v Letech, řešena opakovaně na úrovni

¹ Vězeňský hřbitov s památníkem zřízeným v roce 1995, nacházející se při silnici Lety-Orlík, č. parc. 987/7, k. ú. Lety, okr. Písek, byl v roce 1998 prohlášen za kulturní památku. Pietním místem v Letech u Písku rozumíme v tomto dokumentu uvedenou kulturní památku.

² V diskusích nebyly požadavky ohledně ukončení provozu vepřina zpravidla vyjadřovány jako spor o veřejný zájem, ale obsahem v nich o veřejný zájem a jeho naléhavost šlo.

³ Počátky politické diskuse k Letům u Písku a její průběh v 90. letech 20. století mapuje SNIEGON, Tomáš. *Vanished history: the Holocaust in Czech and Slovak historical culture*. New York: Berghahn Books, 2014 (kap. 5); české vydání knihy je připravováno.

⁴ Viz též Příloha.

vlády.⁵ Vláda, resp. vládní zmocněnec či ministr pro lidská práva, vytvářeli na platformách *ad hoc* pracovních skupin a trvale prostřednictvím Rady vlády pro záležitosti romské menšiny prostor pro dialog o této záležitosti.⁶ V diskusi se aktéři vyjadřovali nejen ke střetu veřejného zájmu se zájmem soukromým, tj. zejména zájmem na pokračování provozu vepřína ze strany majitelů firmy, ale také ke střetu různých veřejných zájmů (např. ke střetu veřejného zájmu na ukončení provozu velkovýkrmny se zájmem na udržení pracovních příležitostí pro místní obyvatele a na hospodářském rozvoji regionu).

Současné v posledním čtvrtstoletí sílilo vědomí důležitosti uchování a ochrany míst bývalých koncentračních a vyhlazovacích táborů pro naši civilizaci, a to i vzhledem k blížící se době, kdy již očití svědkové holocaustu nebudou na živu a kdy právě tábory budou hrát stále důležitější roli důkazu tragédie holocaustu a varovného mementa. Česká republika se aktivně do tohoto globálního úsilí zapojila. Spolu s dalšími třiceti zeměmi je členem Mezinárodní aliance pro připomínání holocaustu⁷ a tím se přihlásila k závazkům ke vzdělávání o holocaustu, připomínání a výzkumu holocaustu. Česká republika v roce 2009 iniciovala přijetí tzv. Terezínských deklarací zástupci 46 zemí světa, která vyzývá k široké podpoře veškerého úsilí vyvíjeného na ochranu míst bývalých koncentračních táborů.⁸

V souladu s těmito cíli vláda ve stejném roce souhlasila z důvodu veřejného zájmu s nabytím nemovitého majetku rekreačního střediska Žalov v Hodoníně u Kunštátu do vlastnictví České republiky, a to za cenu ve výši 20 000 tis. Kč (usnesení vlády ze dne 4. května 2009 č. 589). Stejným usnesením vláda rozhodla o úpravě pietních míst v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu.⁹ Úpravy v Letech se však nedotkly samotného provozu vepřína. Ve vládním materiálu bylo uvedeno, že veřejným zájmem se rozumí nejen zajištění důstojné památky obětem a pozůstalým romského holocaustu, ale také zachování jedinečné historické dokumentace vypovídající o provozu tábora (v areálu se v té době nacházely ještě dvě budovy využívané pro účely tábora) a dále odkazoval materiál též na následné využití areálu pro vzdělávací účely.

Výsledkem společenské diskuse je prosazení názoru na vládní úrovni, že stávající situace v Letech není akceptovatelná a je nutné ji řešit. Protože žádná ze snah dosud nevedla k cíli, vláda v roce 2015 rozhodla ve Strategii romské integrace do roku 2020, že je nezbytné přijmout opatření, která by vedla k ukončení provozu velkovýkrmny prasat v bezprostřední blízkosti pietního místa v Letech u Písku. Vládní materiál označuje umístění provozovny za dehonestující a uvádí, že „Tato situace je nadále vnímána velmi negativně jak českými Romy, především pozůstalými, tak částí české i světové veřejnosti a mezinárodními organizacemi.“¹⁰ Odhodlání zajistit ukončení provozu velkovýkrmny prasat v Letech u Písku potvrdila vláda usnesením ze dne 21. března 2016 č. 260 a určila jako vládou preferovanou variantu řešení vykoupení vepřína.¹¹

⁵ Již v roce 1998 byl vládě předložen materiál, v němž se diskutovala otázka zrušení provozu (vyvlastnění areálu) velkovýkrmny prasat v Letech u Písku, nakonec ale bylo přijato usnesení, které tuto otázku neřešilo. (Usnesení vlády ze dne 1. července 1998 č. 474.) Přehled všech kroků vlády byl obsažen v části III. materiálu k plnění opatření podle usnesení vlády ze dne 23. února 2015 č. 127, o Strategii romské integrace o roku 2020 (usnesení vlády ze dne 21. března 2016 č. 260).

⁶ Rada vlády pro záležitosti romské menšiny se situací v Hodoníně u Kunštátu a v Letech u Písku zabývala opakovaně. Viz též Příloha, část 3. Smíšená komise k Letům u Písku a k Hodonínu u Kunštátu, v níž byli zastoupeni mj. historikové, romisté, pozůstalí a zástupci státní správy, byla zřízena v lednu 1999. Meziřesortní pracovní skupina k Letům byla dále zřízena na základě rozhodnutí vlády koncem roku 2005. Další pracovní skupiny pracovaly s přestávkami v následujících letech. I na základě jejich činnosti došlo po roce 2009 k pietní úpravě místa bývalého koncentračního tábora v Hodoníně u Kunštátu a k částečné pietní úpravě v Letech u Písku (usnesení vlády ze dne 4. května 2009 č. 589).

⁷ International Holocaust Remembrance Alliance - IHRA. Založení IHRA bylo iniciováno v roce 1998 bývalým švédským premiérem Göranem Perssonem. IHRA vznikla v návaznosti na setkání ve Stockholmu v roce 2000, kde byla přijata tzv. Stockholmská deklarace o holocaustu, viz <https://www.holocaustremembrance.com/cs/prohl%C3%A1%C5%A1en%C3%AD-stockholmsk%C3%A9ho-mezin%C3%A1rodn%C3%ADho-f%C3%B3ra-o-holocaustu>

V současné době má IHRA 31 členských zemí, 11 pozorovatelů a 7 stálých mezinárodních partnerů. IHRA významně přispívá též k poznání romského holocaustu. Byl například publikován soupis historické literatury k persekuci a genocidě Romů, který zahrnuje i dostupné práce týkající se České republiky.

⁸ Terezínská deklarace k osudu majetku obětí holocaustu a souvisejícím otázkám byla přijata 30. června 2009, na závěr Konference k osudu majetku obětí holocaustu, organizované Českou republikou v rámci předsednictví ČR v EU v Praze a Terezíně ve dnech 26. – 30. června 2009. Viz <http://www.eu2009.cz/cz/news-and-documents/news/terezinska-deklarace-26320/>.

⁹ Usnesení vlády České republiky ze dne 4. května 2009 č. 589, k úpravě pietních míst v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu, viz též Příloha, část 2.

¹⁰ Strategie romské integrace do roku 2020, bod 4.3, písm. c). Viz též Příloha, část 2.

¹¹ Viz Příloha, část 2.

S ohledem na výše uvedené lze shrnout, že v politické sféře bylo na vládní úrovni a též u významné části společnosti dosaženo shody na tom, že existuje naléhavý veřejný zájem na ukončení provozu velkovýkrmny prasat v bezprostřední blízkosti pietního místa v Letech u Písku. (Veřejný zájem nemusí naplňovat přání a priority všech členů společnosti, to zpravidla ani není možné.)

Posouzení otázky existence veřejného zájmu podle ustanovení § 12 odst. 3 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů

Předmětem tohoto materiálu je dále posouzení otázky veřejného zájmu ve vztahu k zákonu č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, tj. prokázání veřejného zájmu na nabytí nemovitého majetku, tvořícího velkovýkrmnu prasat v Letech u Písku, který je ve vlastnictví firmy AGPI, a. s. do vlastnictví České republiky.

Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, upravuje nabývání majetku státem v § 12. Podle odst. 3:

„Za úplatu lze nabývat pouze majetek, který splňuje předpoklady stanovené v ustanovení § 8 odst. 1 písm. a) a b) a příslušné organizační složce (§ 9) bude sloužit pro zabezpečení výkonu její působnosti anebo její činnosti, pokud nejde o nabytí ve veřejném zájmu, anebo majetek, který je nabýván k zajištění jeho účelného a efektivního využívání pro potřeby ostatních organizačních složek podle ustanovení § 19a a § 19b odst. 2 věty první, anebo směnou podle ustanovení § 19c odst. 2 věty druhé.“

Uvedené ustanovení umožňuje nabytí majetku Českou republikou, resp. její organizačními složkami, nejen pro zabezpečení výkonu jejich působnosti nebo činnosti, ale také, mj., ve veřejném zájmu.

Dále má stanovení veřejného zájmu důležitou roli při stanovení kupní ceny, jak plyne z § 12 odst. 4 uvedeného zákona:

„Při úplatném nabývání majetku lze cenu¹⁶⁾ sjednat pouze do výše rovnající se ocenění tohoto majetku podle zvláštního právního předpisu¹⁷⁾ a jde-li o majetek nabývaný v zahraničí, pouze do výše, která je v daném místě a čase obvyklá. Ve veřejném zájmu může Ministerstvo financí dát předchozí souhlas ke sjednání ceny vyšší. To platí obdobně, je-li majetek nabýván v dražbě.“

Ustanovení § 8, odst. 1, písm. a) a b) zní:

§ 8

Majetek státu

(1) Majetek státu (dále jen "majetek") využívá stát zejména

- a) k plnění svých funkcí anebo v souvislosti s plněním těchto funkcí,
- b) k zajišťování veřejně prospěšných činností anebo pro účely podnikání.

Zákon č. 219/2000 Sb. však neobsahuje definici toho, co lze za veřejný zájem považovat. Jak již bylo předesláno, je veřejný zájem tzv. neurčitý právní pojem. Jeho obsah není v obecné rovině vymezen proto, že zahrnuje jevy nebo skutečnosti, které nelze obecně předem přesně definovat. Charakteristiku veřejného zájmu shrnul Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 23. 10. 2003, sp. zn. 2 As 11/2003 – 164 takto: „Veřejný zájem je pojmem, který právní řád České republiky výslovně obsahově nevymezuje, nicméně, který se vyskytuje v celé řadě právních předpisů. Jde tedy o tzv. neurčitý právní pojem. Neurčité právní pojmy zahrnují jevy nebo skutečnosti, které nelze úspěšně zcela přesně právně definovat. Jejich obsah a rozsah se může měnit, často bývá podmíněn časem a místem aplikace normy. Zákonodárce tak vytváří správnímu orgánu prostor, aby posoudil, zda konkrétní případ patří do rozsahu neurčitého pojmu či

nikoli. Mnohdy mu dává vodítko tím, že se snaží uvést co nejvíce charakteristických znaků věcí nebo jevů, které má neurčitý právní pojem zahrnovat. Z povahy věci lze dovodit, že se jedná o takový zájem, který lze označit za obecný či veřejně prospěšný, případně za zájem společnosti jako celku. Takový zájem nemůže být v rozporu s platnými právními předpisy.“

Podobně jako citovaný zákon se na veřejný zájem odvolává řada dalších zákonů, zejména v oblasti veřejného práva, včetně Ústavy a Listiny základních práv a svobod.¹² Ochrana veřejného zájmu je též jednou ze zásad, kterými se musí řídit všechny správní orgány (§ 2 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád). V konkrétním zákoně však může být definován specifický veřejný zájem.¹³

Rozhodování o veřejném zájmu se děje typicky ve správním řízení, jakým je např. vyvlastňovací řízení. Přestože ve zvažovaném případě jde o smluvní nabytí majetku státem, je pro doložení veřejného zájmu na nabytí tohoto majetku podle ustanovení § 12 odst. 3 zákona č. 219/2000 Sb. žádoucí postupovat s přihlédnutím k aplikovatelným pravidlům, které nastavila judikatura.¹⁴

Z judikatury plyne, že ne každý kolektivní zájem lze označit za veřejný zájem a že veřejný zájem je třeba chápat jako takový zájem, který by bylo možno označit za obecný či obecně prospěšný; případně za zájem společnosti jako celku (např. nálezy Ústavního soudu ze dne 28. 3. 1996, sp. zn. I. ÚS 198/95, též nálezy Ústavního soudu ze dne 28. 6. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 24/04, rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 10. 2003, sp. zn. 2 As 11/2003 – 164).

Co se týče procesu určení veřejného zájmu, Ústavní soud v citovaném nálezu ze dne 28. 6. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 24/04 konstatoval, že veřejný zájem v konkrétní věci by měl být zjišťován v průběhu správního řízení na základě poměrování nejrůznějších partikulárních zájmů, po zvážení všech rozporů a připomínek. Z odůvodnění správního rozhodnutí pak musí zřetelně vyplynout, proč veřejný zájem převážil nad řadou jiných partikulárních zájmů. Veřejný zájem je třeba nalézt v procesu rozhodování o určité otázce (typicky např. o vyvlastňování) a nelze jej v konkrétní věci a priori stanovit. Z těchto důvodů je zjišťování veřejného zájmu v konkrétním případě typicky pravomocí moci výkonné a nikoliv zákonodárné.

V rozsudku ze dne 5. 2. 2009, sp. zn. 2 Ao 4/2008 – 99 Nejvyšší správní soud uvedl, že v případě veřejného zájmu „jde o pojem, který se svou povahou vymyká možnosti jakéhokoli zevšeobecnění, které by postihlo všechny myslitelné případy. Tento neurčitý právní pojem je proto vždy nutno vykládat v kontextu konkrétní projednávané věci ...“ Z citovaného rozsudku mj. též plyne, že veřejným zájmem není nutně vše, na čem by se shodla relevantní část politické reprezentace (obce při schvalování územního plánu). „Současné je pak třeba mít na zřeteli, že v podmínkách demokratického právního státu nelze veřejný zájem ztotožňovat se zájmem většiny; vůle většiny nemůže též zasáhnout do elementárních práv menšiny.“

Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 10. 5. 2013, sp. zn. 6 As 65/2012 – 161 vyslovil požadavek, že veřejný zájem musí být výslovně formulován ve vztahu ke konkrétní posuzované záležitosti

¹² Například můžeme uvést čl. 30 Ústavy ČR (stanovuje možnost zřízení vyšetřovací komise Poslaneckou sněmovnou ve věci veřejného zájmu), čl. 11, odst. 2 a 4 a čl. 18 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (majetek výhradně ve vlastnictví státu, obce nebo určených osob, vyvlastnění, petice), zákon č. 184/2006 Sb., o vyvlastnění, zákon č. 183/2006 Sb., stavební zákon, zákon č. 114/1992, o ochraně přírody a krajiny. V oblasti soukromého práva je nejdůležitějším právním předpisem zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, který upravuje zásady do vlastnického práva. Spíše výjimečně lze nalézt přímo v zákoně jednoznačnou konkretizaci veřejného zájmu, jako je tomu např. u zákona č. 266/1994 Sb., o drahách, který v § 2 odst. 5, který určuje, že veřejným zájmem v oblasti kombinované dopravy se rozumí zájem na podpoře ekologicky šetrnějšího způsobu dopravy a podporou kombinované dopravy ve veřejném zájmu se rozumí sleva na dani podle zvláštního právního předpisu. Srv. též KRÍŽOVÁ, Jana. *Veřejný zájem jakožto institut správního práva*, Parlamentní institut PS PČR, 2015, dostupné z <http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=1&t=11>

¹³ VEDRAL, Josef. *Správní řád: komentář*. 2. vyd. Praha: BOVA POLYGON, 2012, s. 101 - 102.

¹⁴ K judikatuře k veřejnému zájmu viz TOŠNER, Ondřej, Veřejný zájem a jeho normování zákonem. *Právník* 3/2009, s. 225 – 232; KRÍŽOVÁ, Jana, cit. dílo, s. 5; DVOŘÁKOVÁ, Jitka, Veřejný zájem (2), *Ochrana přírody* 1/2016, dostupné z <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/pravo-v-ochrane-prirody/verejny-zajem-2/>

a musí být přesvědčivě odlišen od zájmu soukromého. Dále v rozhodnutí potvrdil, že zásada ochrany veřejného zájmu neznámá, že by správní orgány měly veřejný zájem, přesněji řečeno veřejné zájmy, samy formulovat, to je zásadně úkolem moci zákonodárné. Úkolem správních orgánů je při aplikaci zákonů, které jednotlivé veřejné zájmy definují, v jednotlivých případech takto obecně formulované veřejné zájmy konkretizovat. Je proto nezbytné, aby veřejný zájem byl správním orgánem výslovně formulován ve vztahu ke konkrétně řešené záležitosti. Je třeba jej vyvodit z právní úpravy a jejích dílů, z právní politiky a posouzením různých hodnotových hledisek podle úkolů správy v příslušných oblastech (sociální, kulturní, ochrany životního prostředí apod.).¹⁵

Nejvyšší správní soud se v rozsudku vyjádřil i ke kolizi veřejných zájmů. V případě vážení dvou veřejných zájmů, které jsou v kolizi, obdobně jako v případě kolize základních práv, musí správní úřad totiž nejprve řádně určit a individualizovat na konkrétní případ oba veřejné zájmy, které jsou ve hře, a poté porovnat závažnost obou v kolizi stojících veřejných zájmů s tím, že zásah do žádného z obou chráněných veřejných zájmů nesmí svými negativními důsledky přesahovat pozitiva. Při řešení kolize veřejných zájmů je třeba, aby bylo zachováno maximum z obou kolidujících zájmů, přičemž by mělo být identifikováno jádro a periferie kolidujícího veřejného zájmu a z obou veřejných zájmů, které jsou ve hře, by mělo být zachováno alespoň jejich jádro.

S přihlédnutím k judikatuře lze dovodit, že podobně i v jiných případech než správní řízení, by určení veřejného zájmu mělo být výsledkem diskuse a rozvahy, v níž jsou zohledněny a zváženy všechny relevantní okolnosti a aspekty a dále, že veřejný zájem by tedy měl vždy vyplývat z určitých hodnotových hledisek, na kterých je založen právní řád demokratického právního státu, jako je Česká republika. V případě kolize veřejných zájmů je potřeba určit a individualizovat veřejné zájmy pro konkrétní případ a porovnat závažnost v kolizi stojících veřejných zájmů.

Obsah veřejného zájmu

Je nutné pozitivně vymezit, v čem spočívá obsah veřejného zájmu v daném případě, co jej činí obecným či obecně prospěšným, a to vyvozením mj. z právní úpravy a jejích částí a posouzením různých hodnotových hledisek. Dále jsou definovány klíčové součásti veřejného zájmu s odkazem na příslušný právní rámec, které působí nikoli odděleně, ale společně a synergicky.

1. Zachování a rozvíjení prvků identity Romů jako národnostní menšiny

Je nutné v první řadě poukázat na ústavní pořádek a mezinárodní závazky a z nich plynoucí zákony zajišťující ochranu práv příslušníků národnostních menšin. Čl. 25 odst. 1 Listiny základních práv a svobod stanovuje, že „Občanům tvořícím národnostní nebo etnické menšiny se zaručuje všestranný rozvoj, zejména právo společně s jinými příslušníky menšiny rozvíjet vlastní kulturu, právo rozšiřovat a přijímat informace v jejich mateřském jazyku a sdružovat se v národnostních sdruženích“. Na globální úrovni chrání identitu menšin čl. 27 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, jehož je Česká republika smluvní stranou a který dává příslušníkům menšin právo užívat své vlastní kultury, vyznávat a projevovat své vlastní náboženství nebo používat svého vlastního jazyka.¹⁶ Podle čl. 5 odst. 1 Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin Rady Evropy, které je Česká republika smluvní stranou,¹⁷ se smluvní strany zavazují podporovat podmínky nezbytné pro příslušníky národnostních

¹⁵ Nejvyšší správní soud zde citoval HENDRYCH, Dušan a kol.: *Správní právo: obecná část*. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 358.

¹⁶ Čl. 27 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech zní: „Ve státech, kde existují etnické, náboženské nebo jazykové menšiny, nebude jejím příslušníkům upíráno právo, aby spolu s ostatními příslušníky menšiny užívali své vlastní kultury, vyznávali a projevovali své vlastní náboženství nebo používali svého vlastního jazyka.“ Publikováno pod č. 120/1976 Sb.

¹⁷ Publikováno pod č. 96/1998 Sb.

menšin k tomu, aby mohli zachovávat a rozvíjet svou kulturu a uchovávat si základní prvky své identity, zejména své náboženství, jazyk, tradice a kulturní dědictví. Na Listinu a uvedené mezinárodní úmluvy navazují ustanovení § 12 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, podle kterého příslušníci národnostních menšin mají právo na zachování a rozvíjení svého jazyka, kultury a tradic a na jejich respektování a stát vytváří podmínky pro zachování a rozvoj kultury, tradic a jazyků příslušníků národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky.

Pro současnou identitu Romů v Evropě, včetně Romů žijících v České republice, má zásadní význam zkušenost holocaustu a utrpení za války, neboť je to právě společný osud a vzpomínání na něj, které zásadním způsobem spoluvytvářejí kolektivní identitu národních společenství. Holocaust jako zásadní a zlomová událost 20. století se promítá specificky do identity skupin, které se staly jeho obětí a jejichž kolektivní i individuální osudy zcela zásadně změnil.¹⁸ Zážitek rasově motivované genocidy a připomínka jejich obětí byla jedním ze základních stavebních kamenů romského etno-emancipačního hnutí v českých zemích po válce. Již první romská organizace Svaz Cikánů-Romů (1969–1973) se k připomínce obětí holocaustu obracela od svého založení. Otázka romské identity a holocaustu je dnes v kontextu probíhajícího procesu sebeuvědomění a emancipace Romů pocítována stále intenzivněji. Svědčí o tom řada badatelských, osvětových a vzpomínkových akcí. V současné době například realizuje Terezínská iniciativa projekt Identita evropských Romů ve 20. století - Databáze romských obětí holocaustu.¹⁹ Pracovníci Muzea romské kultury se zabývají výzkumem tématu vzniku Svazu Cikánů-Romů a připravují konferenci zaměřenou na sledování odkazu romské genocidy.²⁰

Strategie integrace romské menšiny do roku 2020 ukazuje na souvislosti mezi identitou, emancipací a integrací Romů. Integrace podle ní: „Zahrnuje nejen sociální a ekonomické začlenění Romů, tedy vyrovnání jejich postavení v oblastech vzdělání, zaměstnanosti, bydlení a zdraví, ale rovněž posílení identity Romů, s důrazem na oblasti jako jsou kultura a tradice. Zahrnuje také posílení společného historického vědomí a paměti národa, vytvoření tolerantního, nexenofobního prostředí a integraci romské menšiny v rovině politické. Součástí a prostředkem integrace je též **emancipace** romské menšiny, neboť jen sebevědomá menšina je schopna vytvořit zdravé vztahy jak s majoritou, tak i s jinými minoritami.“²¹

Komplexní a důstojná úprava místa bývalého koncentračního tábora v Letech u Písku, které má být dosaženo, přispěje pozitivně k rozvoji identity českých Romů jako ve své vlasti přijímané a respektované národnostní menšiny a může pozitivně ovlivnit další procesy romské emancipace a integrace.

2. Podpora vzájemného respektu, porozumění a spolupráce mezi většinou a menšinou

Podle čl. 6 odst. 1 citované Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin „Strany podporují duch tolerance a dialog mezi kulturami a přijímají účinná opatření za účelem podpory vzájemného respektu a porozumění a spolupráce mezi všemi osobami žijícími na jejich území bez ohledu na jejich etnickou, kulturní, jazykovou nebo náboženskou identitu, a to zvláště v oblasti vzdělání, kultury a sdělovacích prostředků.“ Závazek podnikat opatření v oblasti vyučování, výchovy, kultury a informací pro boj proti předsudkům, které vedou k rasové diskriminaci, a pro podporu porozumění, snášenlivosti a

¹⁸ Holocaustem a formováním současné identity Romů se zabývají např. KAPRALSKI, Sławomir. Identity Building and the Holocaust: Roma Political Nationalism. *Nationalities Papers*, 25.2.1997, s. 269–283; BAAR, Huub van. Romani Identity Formation and the Globalization of Holocaust Discourse. *Thamyris/Intersecting*, No. 20, 2010, s. 115–132.

¹⁹ V rámci projektu se ve dnech 13.–15. 5. 2017 konala konference Identita evropských Romů ve 20. století ve světle dokumentace obětí holocaustu. Terezínská iniciativa ve spolupráci s Muzeem romské kultury rovněž pořádá pro české a slovenské pedagogické pracovníky se zaměřením na dějepis a společenské vědy a vysokoškolské studenty letní školu Identita evropských Romů ve 20. století, která se koná v Brně a Hodoníně u Kunštátu v srpnu 2017.

²⁰ Viz <http://www.romanihistories.usd.cas.cz/conferences/tracing-the-legacies-of-the-roma-genocide/>

²¹ Strategie romské integrace do roku 2020, s. 12, dostupné z <https://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/Strategie-romske-integrace-do-roku-2020.pdf>

přátelství mezi národy a menšinami obsahuje čl. 7 Mezinárodní úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace, které je Česká republika smluvní stranou.²² Opatření v boji proti předsudkům a pro podporu vzájemného respektu u lidí různých národností směřují k realizaci jedné z klíčových civilizačních hodnot, kterou představuje uznání rovné lidské důstojnosti jako základu společenského zřízení a ochrany lidských práv. Listina základních práv a svobod pak tuto hodnotu vyjadřuje v čl. 1 odst. 1 větou „Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech.“

Odstranění vepřína na místě tak důležitém pro kolektivní identitu Romů v České republice by bylo jednoznačným projevem a důkazem vzájemného respektu a porozumění mezi Romy a většinovou společností. Je nepopíratelnou skutečností, že vepřín v Letech u Písku se stal křiklavým symbolem absence respektu k cítění Romů u části většinové populace, která je skrze jeho symboliku připisována většině jako celku. Dnešní stav vztahy mezi většinou a romskou menšinou kalí a působí rozkladně na společenskou soudržnost. Vyvolává frustraci a skepsi nejen u Romů, ale i u významné části společnosti. Svým dlouholetým přetrváváním tento stav poškozuje celou společnost.

Je proto ve veřejném zájmu, aby se stát s využitím zákonných prostředků pokusil situaci změnit. Lze též připomenout, že Poradní výbor Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin v roce 2011 ve svém Třetím stanovisku k České republice shledal - s přihlédnutím k symbolice místa - další užívání prostoru bývalého koncentračního tábora pro účel velkovýkrmu prasat jako „hrubé porušení článku 6 Úmluvy“.²³

Situace v Letech nabízí rovněž srovnání s jinými místy spjatými s holocaustem. Místa, která jsou nejvýznamněji symbolicky s holocaustem spjata, jsou pečlivě pietně udržována ve světě i v České republice (Památník Terezín), podobně jako jsou pietně udržována další místa zásadního historického a symbolického významu (Památník Lidice). V porovnání s tím je situace v Letech v obzvláště nápadném protikladu.

3. Zajištění pietního přístupu k obětem a uchování odkazu holocaustu (vzdělávání o holocaustu, připomínání a výzkum holocaustu)

Ve veřejném zájmu, tj. zájmu společnosti jako celku, je umožnění pietního a důstojného vzpomínání na oběti holocaustu a vězně koncentračního tábora přímo na místě jejich utrpení. Tuto pietu však provoz vepřína v Letech trvale narušuje, zejména proto, že obtěžuje návštěvníky zápachem, který je od tohoto typu zemědělského provozu neoddelitelný. Ačkoliv v chovu prasat jsou dnes dostupné mnohé technologie snižující podstatně produkci zápachu, s ohledem na biologický charakter produkce zápachu s interakcí stovek chemických látek a vazbu i na klimatické podmínky, nelze produkci zápachu snížit na absolutní nulu ani s jistotou vymezit stálou hranici míry zápachu.

Pozůstalými, částí společnosti i mezinárodním společenstvím²⁴ je ovšem vnímán jako eticky nepřijatelný též samotný typ činnosti (chov jatečných zvířat) provozované na místě, které se částečně kryje s areálem bývalého koncentračního tábora. Vláda se s tímto postojem ztotožnila. Nežádoucí stav tedy nelze odstranit opatřením ohledně zápachu, i kdyby to technicky bylo možné. Varianty směřující pouze ke snížení dopadů provozu vepřína do okolí pietního místa, bez ukončení jeho provozu, např. tzv. odclonění vepřína valy z navezené zeminy, byly v minulosti diskutovány jako alternativa zrušení provozu. Byly ale vyhodnoceny jako neadekvátní a zjevně neřešící podstatu problému.²⁵ Poté, co byly nedávno archeologickým výzkumem odhaleny hmotné pozůstatky tábora, jsou tyto varianty ještě méně

²² Čl. 7 zní: Smluvní státy se zavazují, že podniknou bezodkladná opatření, zvláště v oblasti vyučování, výchovy, kultury a informací, pro boj proti předsudkům, které vedou k rasové diskriminaci, a pro podporu porozumění, snášenlivosti a přátelství mezi národy a rasovými nebo etnickými skupinami, jakož i pro popularizaci cílů a zásad Charty Organizace spojených národů, Všeobecné deklarace lidských práv, Deklarace Organizace spojených národů o odstranění všech forem rasové diskriminace a této úmluvy. Publikováno pod č. 95/1974 Sb.

²³ Poradní výbor Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin. Třetí stanovisko k České republice. Rada Evropy, Štrasburk, 1. července 2011. Dostupné z <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/dokumenty/mezinarodni-dokumenty/ramcova-umluva-o-ochrane-narodnostnich-mensin-6912/>

²⁴ Viz též Příloha, část 1.

²⁵ Diskuse o těchto variantách je mj. částečně zachycena ve vládních materiálech vážících se k přijatým usnesením (viz Příloha, část 2).

akceptovatelné. Naopak, vzniká zde intenzivnější potřeba zajistit pietní úpravu samotných míst, kde se tábor nacházel.

V souvislosti s etickou dimensí problému je možné poukázat na právní normy veřejného práva, které sice na daný případ přímo nedopadají, ale v obecné rovině upravují zacházení se zesnulými a pietními místy, zejména zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a změně některých zákonů a zákon č. 122/2004 Sb., o válečných hrobech a pietních místech.²⁶ Veřejným zájmem, pro který byly tyto zákony přijaty, je mj. zajištění důstojnosti zemřelých a respektu k zesnulým lidem a pozůstalým a uchování trvalé vzpomínky na válečné události a jejich oběti. Zákon o pohřebnictví mj. zakazuje zacházet s lidskými ostatky způsobem dotýkajícím se důstojnosti zemřelého nebo mravního cítění pozůstalých a veřejnosti.²⁷ Současný stav pietního místa v Letech u Písku, kde jsou některé oběti pohřbeny, se mravního cítění pozůstalých i veřejnosti dotýká. V tomto kontextu je nutné upozornit též na specifický vztah tradiční romské kultury k posledním věcem člověka, k umírání, k mrtvým, který rozhořčení nad současným stavem u některých příslušníků romské menšiny zesiluje. Požadavek na odstranění vepřína též dlouhodobě prosazuje Rada vlády pro záležitosti romské menšiny.²⁸ Odkoupení provozu vepřína směřuje ke stejnému cíli ochrany lidské důstojnosti, za jakým účelem byly citované normy přijaty, a je tak nepochybné, že na pietním přístupu existuje veřejný zájem.

Jak již bylo uvedeno, v současné době sílí na národní i nadnárodní úrovni uvědomění si významu uchování míst bývalých nacistických vyhlazovacích a koncentračních táborů. Význam těchto míst pro naši společnost a civilizaci a pro výchovu příštích generací pregnantně vyjádřila Terezínská deklarace, jejíž přijetí zástupci 46 zemí iniciovala v roce 2009 Česká republika.²⁹ Deklarace připomíná, že Všeobecná deklarace lidských práv byla do značné míry formulována v reakci na uvědomění si hrůz, které se odehrály v době holocaustu a podtrhává význam vzdělávání o holocaustu a jiných nacistických zločinech a jejich připomínání jako neustálého zdroje poučení pro celé lidstvo. K otázce ochrany míst bývalých koncentračních táborů uvádí:

„vzhledem k tomu, že se blíží doba, kdy již očití svědci holocaustu (šoa) mezi námi nebudou a kdy místa bývalých nacistických koncentračních a vyhlazovacích táborů budou nejdůležitějším a nepopiratelným důkazem tragédie holocaustu (šoa), význam a neporušený stav těchto míst včetně jejich movitých i nemovitých pozůstatků bude představovat základní hodnotu v souvislosti s veškerými opatřeními týkajícími se těchto míst a získá pro naši civilizaci obzvláštní důležitost, zejména za účelem výchovy budoucích generací. Vyzýváme proto k široké podpoře veškerého úsilí vyvíjeného na ochranu těchto míst, aby tyto pozůstatky byly zachovány jako svědectví zločinů, které zde byly spáchány, a sloužily jako připomínka a varovné memento pro příští generace, případně aby byla zvážena možnost prohlásit je za národní památku v souladu s vnitrostátním právem.“

Odstranění vepřína v Letech u Písku přispěje nejen ke kultivaci současného pietního místa na místě vězeňského hřbitova odstraněním rušivých vlivů (a svého zneklidňujícího sousedství), ale umožní rovněž do budoucna jeho prostorové rozšíření. Mohl by vzniknout komplex, který bude svou dispozicí (místo bývalého tábora – táborový hřbitov) intenzivněji evokovat životy a utrpení vězňů tábora. To by ovlivnilo vnímání souvislostí historických událostí u návštěvníků a intenzitu jejich prožitků. Uctění vzpomínkou a pietou by tak byli nejen ti, kteří v Letech zahynuli, ale též vězni, pro které byly Lety

²⁶ Česká republika je v péči o válečné hroby vázána též mezinárodními smlouvami. Na mnohostranné úrovni se jedná zejména o mezinárodněprávní normy pro případ ozbrojených konfliktů - především Ženevské úmluvy z 12. srpna 1949 na ochranu obětí války a Dodatkový protokol k těmto úmluvám o ochraně obětí mezinárodních konfliktů z 8. června 1977 (publikováno pod č. 65/1954 Sb. a č. 168/1991 Sb.) Citovaný zákon navazuje na tyto mezinárodní normy.

²⁷ Ustanovení § 4 odst. 1 písm. h) zákona o pohřebnictví.

²⁸ Viz Příloha, část 3.

²⁹ Terezínská deklarace k osudu majetku obětí holocaustu a souvisejícím otázkám byla přijata 30. června 2009, na závěr Konference k osudu majetku obětí holocaustu, organizované Českou republikou v rámci předsednictví ČR v EU v Praze a Terezíně ve dnech 26.–30. června 2009. Viz <http://www.eu2009.cz/cz/news-and-documents/news/terezinska-deklarace-26320/>.

přestupnou stanicí na cestě do Osvětimi.³⁰ Tato dispozice, v kombinaci s vhodnou úpravou a informacemi pro návštěvníky o konečném osudu části letských vězňů, kteří zahynuli mimo tábor, by tak mohla lépe ukázat osudy českých Romů jako součásti holocaustu a 2. světové války. Osvětový a výchovný význam návštěvy místa i působení místa jako takového by byly posíleny.³¹

4. Ochrana a zpřístupňování kulturního a historického odkazu a dědictví

Dle preambule Ústavy ČR má Česká republika mj. střežit a rozvíjet zděděné přírodní a kulturní, hmotné a duchovní bohatství. Listina základních práv a svobod poté přiznává v čl. 34 odst. 2 právo na přístup ke kulturnímu bohatství. Podobně Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech přiznává v čl. 15 odst. 1 každému právo účastnit se kulturního života a užívat plodů vědeckého pokroku. Za účelem zajištění těchto práv mají státy včetně České republiky povinnost činit kroky k maximálnímu zachování a rozvíjení kulturních památek a kulturního dědictví na svém území.³² To potvrzují i mnohé další mezinárodní závazky České republiky. Např. podle čl. 4 Úmluvy o ochraně světového přírodního a kulturního dědictví UNESCO³³ každý smluvní stát uznává, že v první řadě je jeho povinností zabezpečit označení, ochranu, zachování, prezentování a předávání budoucím generacím kulturního a přírodního dědictví nacházejícího se na jeho území. Mezi kulturní dědictví se přitom výslovně počítají i lokality.³⁴ Podle čl. 6 Úmluvy navíc národní přírodní a kulturní dědictví tvoří světové dědictví, k jehož ochraně je povinností mezinárodního společenství spolupracovat jako celek. Podobně podle čl. 1 Evropské kulturní úmluvy³⁵ přijme Česká republika odpovídající opatření k ochraně a podpoře rozvoje svého národního příspěvku do společného kulturního dědictví Evropy. Podle čl. 5 této úmluvy bude Česká republika považovat předměty evropské kulturní hodnoty nacházející se pod její kontrolou za součást společného evropského kulturního dědictví, podnikne odpovídající opatření k jejich ochraně a zajistí k nim přiměřený přístup.

Vnitrostátním předpisem je pro oblast ochrany kulturního dědictví je zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů. Na základě tohoto zákona byl v roce 1998 prohlášen za kulturní památku vězeňský hřbitov s památníkem zřízeným v roce 1995 a bylo vymezeno ochranné pásmo, areál vepřina v něm ale není zahrnut. Současná forma památkové ochrany tak provoz vepřina na místě bývalého romského koncentračního tábora neřeší. Nedávné archeologické nálezy hmotných pozůstatků tábora otázku přiměřené památkové ochrany znovu otevírají.

Romský holocaust a jeho památka jsou přitom významné jevy nejen české, ale i evropské a světové historie, o čemž vypovídají i výše zmíněné národní a mezinárodní iniciativy směřující k jeho připomínání a uctění jako mementa pro budoucnost. Proto by Česká republika měla rovněž přispívat k důstojnému uchování odkazu holocaustu ve smyslu ochrany kulturního dědictví. V tomto kontextu je důležité zmínit, že pozůstatky táborů, které sloužily ve 20. století v Evropě totalitním režimům k věznění, pronásledování, násilí a vyvražďování v masovém měřítku, jsou dnes vědecky zkoumány a dokumentovány.³⁶ Tato badání přispívají pomocí archeologických metod také k odhalení hmotných relikvií těchto táborů, podobně jako tomu se tomu stalo nedávno v Letech.

³⁰ Podle historika Ctibora Nečase v Auschwitz I zemřeli v rozmezí čtyř měsíců všichni letští vězňové, v Auschwitz II – Birkenau přežilo jen několik desítek těch, kteří měli to štěstí a byli přeloženi na práci v jiných koncentračních táborech. NEČAS, Ctibor. Cikánský tábor v Letech (1942 - 1943). *Dějiny a současnost*, 17, č. 1, 1995, s. 26-28, s. 28. Celkově bylo do Osvětimi deportováno více než 500 vězňů letského tábora.

³¹ Pietní místa jako bývalé koncentrační tábory působí nejen na fyzické návštěvníky, ale i na ty, kteří se s nimi seznámí jinými prostředky, např. prostřednictvím obrazových publikací, filmu, videa, virtuální prohlídky, internetových stránek a podobně.

³² To plyne např. i z obecného komentáře Výboru OSN pro hospodářská, sociální a kulturní práva č. 21 k právu každého účastnit se kulturního života, který mezi závazky států řadí i povinnost zachovávat a ochraňovat kulturní dědictví pro budoucí generace, přičemž takováto péče zahrnuje i péči o historická místa, ochranu kulturního dědictví zvláště znevýhodněných skupin (viz obecný komentář str. 13 odst. 50 písm. a) a b) a str. 14 odst. 54 písm. b) dostupný z http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2fC.12%2fGC%2f21&Lang=en Přispívat k rozkvětu kultur členských států je dokonce jedním z cílů EU podle čl. 167 SFEU.

³³ Publikována pod č. 159/1991 Sb.

³⁴ Viz čl. 1 této Úmluvy.

³⁵ Publikována pod č. 290/1990 Sb.

³⁶ Např. projekt *Accessing Campscapes: Inclusive Strategies for Using European Conflicted Heritage*, viz <http://www.campscapes.org/> V rámci tohoto projektu byl zkoumán i tábor v Letech.

Jelikož právě Lety u Písku jsou jedním z klíčových míst, se kterými je romský holocaust spojen, měly by tuto dějinnou kapitolu připomínat způsobem, který je v souladu s významem a obecnou symbolikou místa. Povinnost péče o zachování kulturního dědictví a historického povědomí proto ukládá České republice, aby místa spojená s tak významným jevem, jako je holocaust, udržovala ve stavu důstojně připomínajícím tento jev, aby si zde současné i budoucí generace mohly připomínat jeho význam pro současnost i budoucnost. Proto je ve veřejném zájmu upravit místo tak, aby splňovalo nároky na památník spojený s holocaustem.

5. Posílení postavení České republiky jako mezinárodního aktéra prosazování lidské důstojnosti a ochrany lidských práv a uchování odkazu holocaustu na mezinárodní úrovni

Zásadní a pozitivní bude dopad odstranění vepřína v Letech u Písku na mezinárodní scéně a na globální úrovni. Na kritiku ohledně vepřína v Letech, jíž Česká republika na mnoha mezinárodních fórech čelí,³⁷ bude přiměřeně odpovězeno. Ukončení provozu vepřína umožní České republice rovněž efektivněji prosazovat lidskou důstojnost a lidská práva jako jeden ze stěžejních cílů své zahraniční politiky a působit na mezinárodní úrovni ve prospěch uchování odkazu holocaustu.

Česká republika je podle čl. 1 odst. 1 Ústavy svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na účtě k právům a svobodám člověka a občana, podle odst. 2 Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva. Z těchto ústavních základů vychází zahraniční politika České republiky, k jejímž prioritám patří tradičně prosazování ochrany lidských práv.

Potvrzuje to rovněž aktuální Koncepce zahraniční politiky České republiky, přijatá v roce 2015,³⁸ podle které je lidská důstojnost včetně lidských práv jedním z její tří globálních cílů.³⁹ Současně je národním cílem zahraniční politiky přispívat k pozitivnímu vnímání naší země v rámci mezinárodního společenství. Tyto cíle nevnímá Koncepce jako oddělené, ale provázané a vzájemně se podmiňující.

Cíle zahraniční politiky v oblasti lidských práv jsou dále rozpracovány v aktuální Koncepci podpory lidských práv a transformační spolupráce Ministerstva zahraničních věcí. Mezi cíle této koncepce patří podpora mezinárodních lidskoprávních mechanismů a systematické zohledňování lidských práv a rovněž podpora rovnosti, včetně podpory menšin a tzv. zranitelných skupin, kterým je potřeba pomoci překonávat historické, sociální, kulturní, náboženské a ideologické bariéry rovnosti, a přispívat tak k důstojnému životu všech bez rozdílu.⁴⁰ Jak již bylo uvedeno, Česká republika je členem Mezinárodní aliance pro připomínání holocaustu a svým členstvím v tomto sdružení států se přihlásila k řadě cílů, mj. k trvalému uchování odkazu holocaustu, k výzkumu, vzdělávání a osvětě v této oblasti.

Naplňování výše uvedených zahraničněpolitických cílů je nepochybně ve veřejném zájmu. Naopak současný stav v Letech u Písku na pozitivní úsilí České republiky v oblasti prosazování lidské důstojnosti, lidských práv a uchování odkazu holocaustu prokazatelně vrhá stín.

Vyloučení prosazování soukromého zájmu a soulad s ustanovením § 8, odst. 1 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích

Jak plyne z uvedené judikatury, je žádoucí též doložit, že pod rouškou veřejného zájmu není prosazován zájem soukromý. Dále je potřeba též prokázat, že nabytý majetek bude využíván v souladu s § 8 odst. 1 zákona č. 219/2000 Sb.

³⁷ Viz Příloha, část 1.

³⁸ Vláda ČR schválila Koncepci zahraniční politiky České republiky usnesením vlády dne 13. července 2015 č. 563, dostupné z http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/analyzy_a_koncepce/koncepce_zahranicni_politiky_cr.html

³⁹ Viz podrobněji též kapitola 4.3. Lidská důstojnost a lidská práva.

⁴⁰ Koncepce podpory lidských práv a transformační spolupráce, Ministerstvo zahraničních věcí, září 2015, dostupná na http://www.mzv.cz/file/1610424/Koncepce_podpory_lidskych_prav_a_transformacni_spoluprace.pdf

Pozemky, které budou po ukončení provozu vepřína v Letech u Písku k dispozici, budou využity ke zřízení veřejnosti dostupné pietní lokality (pietního komplexu) a budou sloužit k uchování odkazu holocaustu. Budou tedy využívány v souvislosti s plněním funkcí státu, které spočívají v zajištění ochrany národnostních menšin, v podpoře vzájemného respektu, porozumění a spolupráce mezi většinou a národnostní menšinou, v péči o kulturní dědictví, ve vzdělávání a osvětě, a to prostřednictvím provozování pietního komplexu jako veřejně prospěšné činnosti.

Prospěch z ukončení provozu vepřína nebude mít konkrétní předem vymezená skupina osob, ale veřejnost, resp. celá společnost. Skutečnost, že oběti, s nimiž je místo spjato, byli převážně Romové, a že tedy pozůstali a další příslušníci romské menšiny mají (či mohou mít) k záležitosti intimnější a intenzivnější vztah, neznamená sama osobě, že by měli z věci větší prospěch a jednalo se tak o kolektivní soukromý zájem, protože o celospolečenském a civilizačním významu připomínání holocaustu a zločinů páchaných za války není dnes žádných pochyb.

Kolize s jinými veřejnými zájmy

Při rozhodování o veřejném zájmu je jedním z požadavků stanovených judikaturou stanovení a posouzení kolidujících veřejných a soukromých zájmů. V případě vážení dvou veřejných zájmů, které jsou v kolizi, obdobně jako v případě kolize základních práv, musí být individualizovány na konkrétní případ veřejné zájmy, které jsou ve hře, a má být porovnána závažnost v kolizi stojících veřejných zájmů. Mělo by být identifikováno jádro a periferie kolidujících veřejných zájmů a z veřejných zájmů, které jsou ve hře, by mělo být zachováno alespoň jejich jádro.

V daném případě jsou v kolizi s definovaným veřejným zájmem na ukončení provozu vepřína zejména soukromé zájmy vlastníka nemovitostí, firmy AGPI, a. s. na tom, aby mohl užívat svůj majetek a pokračovat v provozu vepřína; tyto zájmy budou řešeny odkoupením nemovitostí.

Byly identifikovány rovněž kolidující veřejné zájmy, a to zájem na zaměstnanosti (udržení a rozvoj pracovních příležitostí v regionu) a zájem na hospodářské stabilitě a rozvoji regionu. Dále byl zjištěn zájem na plnění cílů Strategie resortu Ministerstva zemědělství České republiky s výhledem do roku 2030⁴¹, která směřuje ke konkurenceschopnosti a udržitelnosti českého zemědělství, potravinářství, lesnictví a vodního hospodářství a k přiměřené potravinové soběstačnosti v základních komoditách, které lze u nás produkovat (výroba potravin z tuzemských zdrojů, dosahující ve středně a dlouhodobém horizontu průměru spotřeby a tím i určitou míru nezávislosti na nákupu těchto potravin z jiných zemí); v sektoru chovu prasat jde konkrétně o naplnění ukazatele počtu prasat a prasníc (navýšení stavu prasat na min. úroveň 2,4 mil. ks).

Jakkoli jsou tyto zájmy s veřejným zájmem na ukončení provozu vepřína v Letech u Písku v kolizi, nelze dovodit, že by realizaci těchto zájmů ukončení provozu vepřína zasáhlo zásadním způsobem nebo dokonce tak, že by tyto zájmy nemohly být nadále vůbec realizovány. V terminologii použité Nejvyšším správním soudem zde není zasaženo jádro dotčených veřejných zájmů, a to především proto, že provoz vepřína v Letech u Písku není jedinou cestou, jak přispět k jejich realizaci, nýbrž zde existuje řada alternativ.

Na jedné straně bez ukončení činnosti vepřína nelze realizovat jádro zde hájeného veřejného zájmu, které spočívá v ukončení nepietního užívání místa, kde stál romský koncentrační tábor, který byl místem utrpení a smrti pro stovky obětí. (Periferii veřejného zájmu bychom mohli spatřovat např. v následném konkrétním využití prostoru a jeho podobě.) Tento veřejný zájem představuje pro společnost

⁴¹ Usnesení vlády ze dne 2. května 2016 č. 392 ke Strategii resortu Ministerstva zemědělství České republiky s výhledem do roku 2030. Dostupné z <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/koncepce-a-strategie/strategie-resortu-ministerstva-1.html>

vyšší hodnotu, mj. i proto, že je dovozen z potřeby respektování rovné lidské důstojnosti a ochrany práv příslušníků národnostních menšin, které tvoří součást lidských práv.

Na druhé straně kolidující veřejné zájmy nejsou v daném případě natolik závažné, že by kvůli nim nemohl být provoz vepřína vůbec ukončen. V této souvislosti lze též poukázat na skutečnost, že uvedené zájmy na zaměstnanosti, hospodářském rozvoji, konkurenceschopnosti a potravinové soběstačnosti mohou být dotčeny též legitimními rozhodnutími soukromých aktérů (podnikatelů) a působením tržních sil. S takovými dopady se veřejné politiky musí často vypořádávat využitím řady specifických opatření, vhodných pro daný segment. V daném případě proto nelze kolizi veřejných zájmů řešit hledáním kompromisu, ale prostřednictvím opatření mírnících negativní dopady, které bude mít na výše popsané veřejné zájmy ukončení činnosti vepřína. Lze shrnout, že kolidující veřejné zájmy nedosahují intenzity a naléhavosti veřejného zájmu na ukončení činnosti vepřína.

Shrnutí

Vzhledem k uvedenému lze mít za prokázané, že existuje veřejný zájem na ukončení provozu vepřína v Letech u Písku, který můžeme dovodit z ústavního pořádku a z mezinárodních smluv na ochranu menšin, jimiž je Česká republika vázána, a ze zákonů a navazujících politických dokumentů, a který byl opakovaně vládou České republiky deklarován. Tento zájem spočívá v zajištění pietního přístupu k obětem a uchování odkazu holocaustu (vzdělávání o holocaustu, připomínání a výzkum holocaustu) a dále v zachování a rozvíjení prvků identity Romů jako národnostní menšiny, podpoře vzájemného respektu, porozumění a spolupráce mezi většinou a menšinou, ochraně a zpřístupňování kulturního a historického odkazu a dědictví a v posílení postavení České republiky jako mezinárodního aktéra prosazování lidské důstojnosti a ochrany lidských práv a uchování odkazu holocaustu na mezinárodní úrovni.

Lze mít rovněž za doložené, že jiná řešení než ukončení provozu vepřína v Letech u Písku by nevedla k cíli, protože nepřijatelný je samotný provoz vepřína na místě bývalého koncentračního tábora, nikoli pouze jeho blízké umístění ve vztahu k pietnímu místu (kulturní památce hřbitov s památníkem) a z toho plynoucího rušení piety. Ukončení provozu vepřína v Letech u Písku je jádrem veřejného zájmu. Veřejný zájem, jak byl výše popsán, převažuje svou povahou, závažností a naléhavostí nad konfliktními veřejnými zájmy, kde může vláda iniciovat opatření pro zmírnění negativních dopadů.

1. Velkovýkrmná prasat v Letech u Písku v mezinárodním kontextu

Česká republika je za nevhodné umístění velkovýkrmné prasat v Letech u Písku kritizována mnoha mezinárodními organizacemi a orgány hájícími lidská práva a čelí s ohledem na existenci velkovýkrmné prasat špatné pověsti v Evropě i na mezinárodní scéně ve vztahu k integraci Romů. Z pohledu řešení agendy romské integrace se téma existence velkovýkrmné prasat v Letech zařadilo mezi témata jako protiprávní sterilizace a nerovný přístup romských žáků ke kvalitnímu vzdělávání. Tato témata pak mj. zastiňují i reálné úspěchy v oblasti romské integrace.

O velkovýkrmné prasat v Letech se zmiňují zprávy těles Organizace spojených národů a Rady Evropy, zmínka o existenci velkovýkrmné prasat se objevila v doporučeních Evropského parlamentu z let 2005 a 2008. Téma pietních míst romského holocaustu a s tím spojená existence velkovýkrmné prasat na jednom z nich je zmiňováno na mnoha dalších mezinárodních fórech, jako je například Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, či Mezinárodní aliance pro připomínku holocaustu.

Subjekt	Datum	Vyjádření/Doporučení
Organizace spojených národů	Srpen 2013	Závěrečná doporučení ke třetí pravidelné zprávě České republiky k naplňování Mezinárodního paktu o občanských a politických právech Výboru pro lidská práva OSN ze dne 22. srpna 2013 k danému tématu zmiňují, že „Stát by měl zdvojnásobit své úsilí v boji proti všem formám netolerance proti Romům, krom jiného tím, že: [...]b. Aktivně se zapojí do pěstování respektu k romské kultuře a historii pomocí symbolických aktů, jako je odstranění vepřína umístěného na území bývalého romského koncentračního tábora v Letech z období 2. světové války“ ⁴²
Mezinárodní aliance pro připomínku holocaustu	Červenec 2016	Při návštěvě Letů se členové Výboru pro genocidu Romů, spolu s vrcholnými představiteli Mezinárodní aliance pro připomínku holocaustu, setkali s předsedou Výboru pro odškodnění romského Holocaustu a dalšími členy české delegace, aby se seznámili se situací ohledně možnosti vytvoření důstojného památníku obětem romského Holocaustu. Mezinárodní aliance přislíbila české straně podporu ve vyjednávání k nalezení uspokojivého řešení. ⁴³
Mezinárodní aliance pro připomínku holocaustu	Červen 2017 a listopad 2016	Mezinárodní aliance pro připomínku holocaustu se situací v Letech pravidelně zabývá, na zasedáních v červnu 2017 a v listopadu 2016 ocenila rozhodnutí české vlády o uzavření prasečí farmy stojící na místě pracovního tábora a přislíbila další podporu ve snaze vytvořit z Letů úctyhodné a vzdělávací místo pro připomínku obětem holocaustu. ⁴⁴
Mezinárodní aliance pro připomínku holocaustu	Únor 2015	V únoru 2015 se členové výboru setkali s ministrem pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu, na kterém vyjádřili znepokojenost nad existencí velkovýkrmné prasat na místě, na kterém byl v minulosti koncentrační tábor. Situaci v Letech se Výbor pro genocidu Romů pravidelně zabývá na plenárních zasedáních.
Rada Evropy	Listopad 2015	Poradní výbor k Rámcové úmluvě o ochraně

⁴² Viz <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/Zaverecna-doporuzeni-HRC.pdf> (český překlad)

⁴³ Dostupné z <https://holocaustremembrance.com/media-room/stories/ihra-visit-lety>

⁴⁴ Dostupné z https://www.holocaustremembrance.com/sites/default/files/lety_press_release.pdf

		národnostních menšin dne 16. listopadu 2015 přijal Čtvrté stanovisko k České republice, ve kterém opakovaně upozornil na odsouzeníhodnou situaci v Letech u Písku: „Navzdory dlouhodobé kampani romských organizací a mezinárodních institucí do dnešního dne k odstranění prasečí farmy nedošlo,“ a znovu vyzval státní orgány prasečí farmu odstranit, a to i vzhledem na zařazení tohoto cíle do Strategie romské integrace.
Rada Evropy	Červenec 2011	Poradní výbor Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin dne 1. července 2011 přijal Třetí stanovisko k České republice, ve kterém shledal vzhledem k symbolickému významu místa další užívání prostoru bývalého koncentračního tábora pro účel velkovýkrmy prasat jako „hrubé porušení Článku 6 Úmluvy“. Zdůraznil, že i přes kritiku ze strany představitelů Romů a mezinárodních organizací nedošlo k nápravě. Zároveň vyzval Českou republiku, aby zařadila mezi své priority odstranění vepřinu z Let u Písku (bod 73 a 74). ⁴⁵
Rada Evropy	Květen 2017	U příležitosti blížící se vzpomínky na oběti koncentračního tábora v Letech u Písku (13. května) komisař Rady Evropy pro lidská práva Nils Muižnieks dne 12. května 2017 opakovaně vyzval české autority k vytvoření nevyhnutných podmínek pro zřízení památníku na místě bývalého nacistického koncentračního tábora pro Romy v Letech u Písku. ⁴⁶
Rada Evropy	Říjen 2016	Komisař Rady Evropy pro lidská práva Nils Muižnieks adresoval svůj dopis ze dne 7. října 2016 předsedovi vlády České republiky Bohuslavovi Sobotkovi. Jde o dopis s otázkami týkajícími se lidských práv romské menšiny a osob se zdravotním postižením. V dopisu se mj. kriticky vyjádřil k tomu, že nedošlo k žádnému pokroku v otázce odstranění prasečí farmy v Letech, a to i navzdory zařazení tohoto cíle do Strategie romské integrace. Podle vyjádření komisaře má být vyřešení tohoto problému vládní prioritou. Odvolává se taky na zprávu předsedy Mezinárodní aliance pro připomínku holocaustu během návštěvy místa v červenci. Premiér Bohuslav Sobotka dne 2. listopadu 2016 reagoval dopisem, ve kterém zmínil probíhající jednání s vlastníky velkovýkrmy prasat o její odkoupení a následné likvidaci. ⁴⁷
Rada Evropy	Listopad 2012	Komisař Muižnieks se k Letům vyjádřil již během své návštěvy České republiky ve dnech 12. – 15. listopadu 2012, kdy vyslovil politování nad tím, že se na území pietního místa romského holocaustu v Letech u Písku nadále vyskytuje vepřín postavený v 70. letech 20. století, který výrazně snižuje pietu místa, kde zemřely oběti cikánského tábora. Byl znepokojen tím, že vepřín nebyl dodnes z důvodu finanční nákladnosti tohoto kroku odstraněn. Vyzval české orgány, aby jej odstranily z místa, kde přišlo během II. světové války o život mnoho Romů.
Rada Evropy	Listopad 2010	Zpráva komisaře Rady Evropy pro lidská práva Thomase Hammarberga , který ve dnech 17. – 19. listopadu 2010 navštívil Českou republiku. Ve zprávě

⁴⁵ Dostupné z http://www.vlada.cz/assets/ppov/mm/aktuality/3rd_OP_CzechRepublic_en_26aug2011_cz_preklad.pdf

⁴⁶ Dostupné z <http://www.coe.int/en/web/commissioner/-/the-commissioner-urges-the-czech-authorities-to-create-the-necessary-conditions-to-erect-a-monument-on-the-former-nazi-concentration-camp-for-roma-in-inheritRedirect=true&redirect=%2Fen%2Fweb%2Fcommissioner%2Fthematic-work%2Froma-and-travellers>

⁴⁷ Dostupné z <http://www.coe.int/en/web/commissioner/-/exchange-of-letters-with-the-prime-minister-of-the-czech-republic-on-the-human-rights-of-roma-and-persons-with-disabilities>

		z návštěvy uvádí, že „odstranění velkovýkrmny prasat z koncentračního tábora v Letech, kde během druhé světové války zahynulo mnoho Romů, a systematické využívání Přehledů romské historie Rady Evropy by bylo významným příspěvkem k boji proti anticikanismu a k podpoře tolerance a sociální soudržnosti v České republice“. ⁴⁸
Rada Evropy		Zpráva Evropské komise proti rasizmu a nesnášenlivosti k České republice v rámci pátého monitorovacího cyklu uvádí, že je nezbytné najít řešení pro přemístění vepřína z pamětního místa romského holocaustu v Letech. „ECRI zaznamenává, že někdejší sběrný a kárný pracovní tábor z druhé světové války zůstává nadále problémem; hned vedle něho je umístěna soukromá velkovýkrmna vepřů. Již od roku 1998 vedou romští aktivisté kampaň a opakovaně žádají státní orgány o přemístění vepřína. Česká vláda přiznala Letům postavení kulturní památky spojené s holocaustem, nepodnikla však dosud nic k odstranění vepřína, a to navzdory tlaku mezinárodních i institucí chránící práva člověka. ECRI naléhá na orgány, aby provždy našly řešení, jež by Romům zajistilo důstojné pamětní místo na počest obětí holocaustu. ECRI důrazně doporučuje, aby státní orgány našly řešení a přemístily vepřín mimo pamětní místo holocaustu Romů v Letech“. ⁴⁹
Evropský parlament	Leden 2008	Výzva k odstranění vepřínu je součástí Usnesení Evropského parlamentu ze dne 31. ledna 2008 o evropské strategii pro romskou menšinu . Evropský parlament zopakoval výzvu Komisi a příslušným orgánům, „aby přijaly nezbytná opatření k ukončení provozu velkovýkrmny vepřů na místě bývalého koncentračního tábora v Letech (Česká republika) a k vybudování památníku obětem pronásledování.“ ⁵⁰
Evropský parlament	2005	Evropský parlament také již v roce 2005 přijal Usnesení Evropského parlamentu o situaci Romů v Evropské unii ⁵¹ , ve kterém „připomíná, že romský holocaust, stejně jako závažnost zločinů nacizmu směřujících k vyhlazení Romů v Evropě, si zaslouží plné uznání, a vyzývá v tomto ohledu Komisi a příslušné orgány, aby podnikly všechny nezbytné kroky, aby byl z místa dřívějšího koncentračního tábora v Letech u Písku odstraněn vepřín a aby zde byl vystaven vhodný památník“.
Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)	Září 2016	Problematika vepřína v Letech je předmětem zájmu rovněž v rámci jednání OBSE, především při každoroční Implementační konferenci lidskoprávní dimenze (Human Dimension Implementation Meeting - HDIM) pořádané Úřadem pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR), která se konala naposledy ve dnech 19. – 30. září 2016 ve Varšavě. ⁵²

⁴⁸ Dostupné z <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1754217>

⁴⁹ Dostupné z https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Czech_Republic/CZE-CbC-V-2015-035-CZE.pdf

⁵⁰ Dostupné z <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2008-0035&language=CS&ring=P6-RC-2008-0050>

⁵¹ Dostupné z <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP/TEXT+TA+P6-TA-2005-0151+0+DOC+XML+V0//CS>

⁵² Viz 2016 Human Rights Dimension Implementation Meeting, dostupné z <http://www.osce.org/odihr/274416?download=true>

2. Usnesení vlády České republiky vztahující se k situaci v Letech u Písku

Usnesení	Úkol
<u>Usnesení vlády České republiky ze dne 7. listopadu 2016 č. 1001</u> , k záměru postupu Ministerstva kultury ve věci ukončení provozu velkovýkrmny prasat v bezprostřední blízkosti pietního místa v Letech u Písku	I. schvaluje záměr postupu Ministerstva kultury ve věci ukončení provozu velkovýkrmny prasat v bezprostřední blízkosti pietního místa v Letech u Písku, uvedený v části III materiálu čj. 1425/16; II. ukládá ministru kultury zajistit vypracování znaleckého posudku podle záměru uvedeného v bodě I tohoto usnesení.
<u>Usnesení vlády České republiky ze dne 21. března 2016 č. 260</u> , k plnění opatření podle usnesení vlády ze dne 23. února 2015 č. 127, o Strategii romské integrace do roku 2020	I. potvrzuje své odhodlání zajistit v souladu s usnesením vlády ze dne 23. února 2015 č. 127, o Strategii romské integrace do roku 2020, ukončení provozovny velkovýkrmny prasat v bezprostřední blízkosti pietního místa v Letech u Písku II. pověřuje ministra pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu, aby ve spolupráci s ministrem kultury pokračoval v jednání s majiteli velkovýkrmny prasat v Letech u Písku společností AGPI, a.s., která budou směřovat k nabytí nemovitostí tvořící velkovýkrmnu prasat státem nebo státem zřízenou organizací s tím, že vládou preferovaná je varianta III. návrhu řešení obsažená v části III materiálu čj. V104/2016-KRP.
<u>Usnesení vlády České republiky ze dne 23. února 2015 č. 127</u> , o Strategii romské integrace do roku 2020	Z realizačního plánu strategie vyplývá úkol bod 4.3, písm. c) přijmout opatření, která by vedla k ukončení provozu velkovýkrmny prasat v bezprostřední blízkosti pietního místa v Letech u Písku.
<u>Usnesení vlády České republiky ze dne 4. května 2009 č. 589</u> , k úpravě pietních míst v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu	I. schvaluje návrh úpravy pietních míst v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu tak, jak je uvedeno v části III materiálu čj. 624/09; II. souhlasí z důvodu veřejného zájmu s nabytím nemovitého majetku rekreačního střediska Žalov v Hodoníně u Kunštátu, uvedeného v části III materiálu čj. 624/09, do vlastnictví České republiky, a to za cenu ve výši 20 000 tis. Kč;
Pro informaci	Vláda vzala dne 12.07.2006 pro informaci materiál „ <u>Informace o stanovisku Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity k variantám řešení památníku na místě bývalého internačního tábora v Letech u Písku</u> “, ve kterém je zachycen požadavek Rady vlády pro záležitosti romské komunity, aby vláda podnikla potřebné kroky vedoucí k odstranění velkovýkrmny prasat na místě bývalého internačního tábora v Letech u Písku.
Pro informaci	Vláda vzala dne 08.03.2006 pro informaci materiál „ <u>Informace o řešení problematiky památníku na místě bývalého internačního tábora v Letech u Písku</u> “
<u>Usnesení vlády České republiky ze dne 7. prosince 2005 č. 1573</u> , k Realizačnímu plánu naplňování Koncepce romské integrace v letech 2006 až 2009	II. ukládá vytvořit pracovní skupinu ze zástupců Ministerstva zemědělství, Ministerstva financí a Úřadu vlády za účelem zpracování návrhu řešení problematiky památníku na místě bývalého internačního tábora v Letech u Písku a návrh předložit vládě do 31. ledna 2006,
<u>Usnesení vlády České republiky ze dne 17. května 1999 č. 486</u> , k pietní úpravě místa bývalého cikánského	I. souhlasí se zřízením důstojných přístupových cest do prostoru bývalého cikánského tábora a památníku v Letech u Písku a jeho vybavení informační tabulí a směrníky s označením;

tábora a památníku v Letech u Písku	
<u>Usnesení vlády České republiky ze dne 7. dubna 1999 č. 280, o dalším postupu v souvislosti s nacistickou genocidou Romů</u>	vláda si je vědoma dluhu, který má česká společnost vůči českým a moravským Romům, kteří byli zločinnou nacistickou mašinérií téměř vyhlazeni, i toho, že této genocidě napomáhali kolaboranti z protektorátních orgánů a v návaznosti na to I. bere na vědomí závěrečnou zprávu smíšené komise, která posoudila historické okolnosti a současné společenské, mravní a hospodářské potřeby a požadavky související s pietní úpravou míst někdejších táborů nucené koncentrace Romů v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu na Moravě obsaženou v části III předloženého materiálu; II. prohlašuje, že učiní vše, aby dnešní i další generace poznaly příčiny i souvislosti nacistické genocidy Romů, bude usilovat o pietní úpravu míst bývalých cikánských táborů v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu na Moravě.
<u>Usnesení vlády České republiky ze dne 11. ledna 1999 č. 36, k přípravě pietní úpravy míst někdejších koncentračních táborů v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu na Moravě</u>	II. mění 1. usnesení vlády z 1. července 1998 č. 474, k postupu řešení výstavby romského památníku v Letech u Písku, tak, že se v uvedeném usnesení vypouští bod II/2, 2. usnesení vlády z 30. září 1998 č. 632, o Plánu legislativních prací vlády na zbývajících část roku 1998 a na rok 1999, o Výhledu legislativních prací vlády na léta 2000 až 2002 a o Plánu nelegislativních úkolů vlády na období září 1998 až červen 1999 s výhledem na 2. pololetí 1999, tak, že se v části Plán nelegislativních úkolů vlády na období září 1998 až červen 1999 s výhledem na 2. pololetí 1999, a to v části Přehled plánovaných úkolů, období: listopad 1998, vypouští bod 1; III. ukládá 1. zmocněnci vlády pro lidská práva a) ustavit do 31. ledna 1999 smíšenou komisi složenou z historiků, romistů, zástupců pozůstalých romských obětí a z pracovníků státní správy s tím, že předsedou této komise bude zmocněnec vlády pro lidská práva, b) zpracovat a vládě do 31. března 1999 předložit ba) závěry posouzení historických okolností a současných společenských, mravních a hospodářských potřeb a požadavků souvisejících s pietní úpravou míst někdejších koncentračních táborů v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu na Moravě, provedené komisí uvedenou v bodě III/1a tohoto usnesení, bb) návrh na vyhlášení peněžní sbírky, která by umožnila pietní úpravu míst někdejších koncentračních táborů v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu na Moravě, 2. ministru pro místní rozvoj zpracovat ve spolupráci s ministrem zemědělství a vládě do 31. března 1999 předložit odhad finančních nákladů na výstavbu nové velkovýkrmny vepřů v oblasti Let u Písku a na pietní úpravu míst někdejších koncentračních táborů v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu na Moravě.
<u>Usnesení vlády České republiky ze dne 1. července 1998 č. 474, k postupu řešení výstavby romského památníku v Letech u Písku</u>	I. souhlasí se záměrem vybudovat důstojný památník na místě bývalého romského internačního tábora v Letech u Písku II. ukládá 1. přednostovi Okresního úřadu Písek zabezpečit do 31. prosince 1998 vymezení a vyhlášení ochranného pásma kolem kulturní památky - hřbitov s památníkem v Letech u Písku - tak, že bude v tomto ochranném pásmu omezena stavební činnost jen na běžnou údržbu

	a opravy, 2. ministru V. Mlynářovi, předsedovi Meziresortní komise pro záležitosti romské komunity, vyhlásit veřejnou soutěž na vybudování památníku uvedeného v bodě I tohoto usnesení a předložit vládě do 31. prosince 1998 návrh dalšího nakládání s areálem v Letech včetně vyčíslení finančních nákladů.
Usnesení vlády České republiky ze dne 29. října 1997 č. 689, ke Zprávě o stavu romských komunit v České republice a k současné situaci v romské komunitě	III. u k l á d á 12. přednostům okresních úřadů e) přednostovi OkÚ Písek, aby vydal podnět Obecnímu úřadu Lety k vyhlášení pietního území v prostoru hřbitova bývalého cikánského tábora s pomníkem v obci Lety (okres Písek) vyhláškou obce podle zmocnění v § 14 odst. 1 písm. i) zákona č. 410/1992 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

3. Jednání Rady vlády pro záležitosti romské menšiny od roku 2006

Datum	Obsah jednání
30.5.2017	V rámci diskuze ke Zprávě o stavu romské menšiny se členové Rady věnovali tématu existence velkovýkrmnny prasat v Letech u Písku.
17.02.2017	V rámci diskuze k „Pojmenování a správě Památníku romského holocaustu v Hodoníně u Kunštátu“ byl zmíněn vývoj naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 ve vztahu k plnění opatření, která by vedla k ukončení provozu velkovýkrmnny prasat v bezprostřední blízkosti pietního místa v Letech u Písku.
01.11.2016	V rámci informace o projektu „Databáze romských obětí holocaustu“ informoval předseda Rady o postupech a přípravě vlády na odkup velkovýkrmnny prasat v Letech u Písku. Karel Holomek informoval o zřízení nadačního fondu k zrušení objektu a staveb velkovýkrmnny prasat v Letech a podobných staveb.
13.6.2016	V bodě č. 4 informoval Č. Růžička o činnosti pracovní skupiny pro odškodnění romského holocaustu, a to ve vztahu ke správcovství pietního místa v Letech. Poukázal na nutnost reflexe pozůstalých.
23.3.2016	V rámci bodu „Informace z jednání Výboru pro spolupráci se samosprávami a činnosti pracovních skupin pro oblast vzdělávání a odškodnění Romů“ uvedl Č. Růžička, že pracovní skupina nesouhlasí s vyjádřením premiéra ČR, který v loňském roce při účasti na pietním aktu v památníku v Letech u Písku prohlásil, že spíše než věnovat pozornost odstranění vepřína rozprostírajícího se na části pietního území, měly by se finanční prostředky zacílit na vzdělávání romských dětí a zlepšování podmínek v sociálně vyloučených lokalitách. Zdůraznil, že na odstranění vepřína, který je nyní v soukromém vlastnictví, pracovní skupina trvá. Pracovní skupina požaduje, aby bylo naplněno opatření ze Strategie romské integrace „revidovat usnesení vlády č. 158 z 2. března 2011 o změně usnesení vlády ze dne 4. května 2009 č. 589 k úpravě pietních míst v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu ve věci správy pietního místa v Hodoníně u Kunštátu“. Vyjádřil přesvědčení, že pietní místa spojená s utrpením Romů v období 2. světové války by měla být svěřena romským organizacím, které by je odpovědně spravovaly.
4.11.2015	Rada projednala správcovství pietních míst v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu. Ministr také informoval o vyjednávání mezi zástupci vlády a majiteli velkovýkrmnny prasat v Letech (AGPI, a.s.) s odkazem na to, že tento záměr je obsažen ve Strategii romské integrace do roku 2020. Podmínkou je dohoda s vlastníkem. M. Horváthová uvedla, že velkovýkrmnna prasat na místě, kde trpěli a umírali Romové v koncentračním táboře, nepatří. Vláda by měla učinit vše pro to, aby se urychleně provedlo odstranění výkrmnny prasat v Letech.
19.03.2015	V rámci bodu „Činnost výborů a pracovních skupin Rady“ Č. Růžička uvedl, že si neumí představit, že by v Letech zůstala velkovýkrmnna prasat.
23.10.2014	V rámci bodů „Různé“ nabídl zástupce MZV, J. Kalašnikov spolupráci občanským členům Rady ve věci sledování aktivit romského holocaustu na mezinárodní úrovni.
27.05.2014	V rámci bodu „Schválení statutů a pracovních skupin“ požádal Č. Růžička o ustavení pracovní skupiny pro řešení odškodnění obětí romského holocaustu, která by se mimo jiné věnovala budoucnosti památníku v Letech.
26.4.2013	V podkladech pro zasedání Rady o činnosti Sekce pro lidská práva byla uvedena zmínka k nutnosti odstranit vepřín a požadavku na to, aby vláda ve svém rozpočtu nalezla finanční prostředky k jeho odkoupení.
13.7.2012	V bodě „Různé“ předseda Výboru pro odškodnění romského holocaustu, Č. Růžička, vyjádřil nespokojenost se svěřením správy pietního místa v Letech u Písku Památníku Lidice. Vláda rozhodla, že na místě vybuduje dokumentační

	středisko, přitom tvrdila, že na odstranění vepřína nejsou finance. Č. Růžicka se ptá, proč nevyužila návrhu Výboru vložit plánované prostředky na budování dokumentačního centra do sbírkového fondu, který by umožnil odkoupení budovy vepřína. Dle jeho názoru by to bylo užitečnější, nežli budovat středisko v lokalitě, která je vzhledem k hlavním střediskům kulturního a politického života odlehlá. Středisko by mělo smysl vybudovat v Praze, či Brně, kde by běžní občané i studenti měli k potřebným informacím blíže.
7.11.2011	Ing. Ladislav Němec odkázal na dubnové zasedání Rady, kdy se velmi intenzivně řešila situace ohledně Památníků romského holocaustu v Letech u Písku.
6.4.2011	Čeněk Růžicka informoval o návštěvě Letů u Písku, dle jeho názoru působí celková úprava pietního místa opravdu pěkně, pietní místo je udržováno. Odmítá však v souvislosti s úpravou pietního místa hovořit o důstojném uctění památky obětí romského holocaustu, protože je pietní místo zavaleno zápachem. Kdokoli bude mluvit o pietní úpravě v Letech u Písku, tak si musí uvědomit, že pozůstalí po obětech a jejich příbuzní si skutečně nepřejí, aby se používalo synonymum důstojné uctění památky obětí, protože přítomnost vepřína ji devaluje. o Dále upozornil členy Rady na hodnotící zprávu eurokomisaře pro lidská práva Rady Evropy, Thomase Hammarberga, kde je vytýkána ČR přítomnost vepřína na místě koncentračního tábora. Mgr. Gabriela Hrabánková uvedla, že se jedná o velmi citlivou otázku, protože se zde mluví o pozůstalých po obětech romského holocaustu a o odpovědnosti státu vůči nim. Podařilo se zahájit aktivitu státu v rámci důstojného uctění památky obětí romského holocaustu, nicméně v tomto úsilí je nutné dále pokračovat. Byla u řady jednání, kterých se účastnil pan Červenci i pan Růžicka.
15.7.2009	V rámci bodu „Romský Holocaust – Lety u Písku a Hodonín u Kunštátu“ byla podána informace o úpravách pietního místa v Letech u Písku.
12.9.2008	Rada byla informována o připravovaném materiálu „Návrh na úpravu pietních míst spojených s romským holocaustem“.
17.7.2008	Rada doporučuje vládě ČR uvolnit finanční prostředky na financování I. etapy úpravy pietních míst spojených s romským holocaustem v Letech u Písku a Hodoníně u Kunštátu. 2. místopředseda Rady Ivan Veselý dále upozornil na mezinárodní aspekt celého problému. Uvědomuje si, že pietní řešení v Hodoníně u Kunštátu je jasné, ale Lety u Písku jsou komplikované. Nejlepší by podle Veselého bylo počkat na chvíli, až vepřín doslouží. Odkoupení rekreačního střediska v Hodoníně u Kunštátu je nutné brát, jako projev dobré vůle současné vlády ČR.
3.4.2008	Předsedkyně Rady a ministryně uvedla, že v rámci Pracovní skupiny pro otázky romského holocaustu jsou reflektovány požadavky pozůstalých, tj. členů Výboru pro odškodnění obětí holocaustu. Je podstatné, že se setkání pracovní skupiny aktivně zúčastňují zástupci různých zájmových skupin, zejména členové výboru, zástupci firmy AGPI, která vlastní vepřín v Letech u Písku a také zástupci místních Romů a společně hledají vhodná řešení. Vláda ČR očekává od pracovní skupiny variantní návrhy, ve kterých bude možno nalézt sjednocující průsečík. Případné návrhy mohou být například konverze vepřína či návrh na vytvoření fondu pro získání finančních prostředků. Také je stále diskutován návrh jihočeských Romů, který se týká pietní úpravy místa.
11.1.2008	Předsedkyně Rady a ministryně uvedla, že mezinárodní komunita neustále upozorňuje na naléhavost řešení pietního místa v Letech u Písku. Ředitelka kanceláře Rady informovala členy Rady o činnosti pracovní skupiny, jejímž úkolem je navrhnout řešení problematiky památníku romského holocaustu v Letech u Písku. Skupina zahrnuje zástupce ministerstev, jihočeské krajské samosprávy, pozůstalých Romů, zástupce jihočeských Romů, experty a zástupce romských iniciativ. Pracovní skupina navázala na původní pracovní skupinu a slouží jako platforma pro hledání konsensu. Probíhají však další separátní jednání, např. na půdě Jihočeského kraje za účasti hejtmána. Zvažováno je jednání s Ministerstvem

	kultury o zajištění údržby pietního místa Muzeem romské kultury. ○ V průběhu několika jednání pracovní skupiny došlo k posunu, kdy zástupce pozůstalých Romů pan Růžička připustil, že by stávající objekt podniku mohl být zachován, pokud by chov prasat byl nahrazen jiným než živočišným druhem výroby.
18.5.2006	Rada vlády ČR pro záležitosti romské komunity přijala následující usnesení: ○ Rada vlády ČR pro záležitosti romské komunity doporučuje vládě zřídit nadaci/nadační fond, která se bude intenzivně zabývat pietní úpravou míst romského holocaustu. ▪ pro 18 členů proti 0 členů zdržel se hlasování 1 člen ○ Rada vlády ČR pro záležitosti romské komunity doporučuje vládě podniknout potřebné kroky vedoucí k odstranění velkovýkrmny prasat na místě bývalého internačního tábora v Letech u Písku. ▪ pro 15 členů proti 0 členů zdrželi se hlasování 4 členové ○ Rada vlády ČR pro záležitosti romské komunity doporučuje vládě podniknout potřebné kroky vedoucí k vykoupení areálu rekreačního zařízení stojícího na místě bývalého tzv. cikánského protektorátního tábora v Hodoníně u Kunštátu a k záchraně posledního objektu tohoto tábora. ▪ pro 15 členů proti 0 členů zdrželi se hlasování 4 členové

Podklady týkající se veřejného zajmu

Literatura

- BAAR, Huub van. Romani Identity Formation and the Globalization of Holocaust Discourse. *Thamyris/Intersecting*, No. 20, 2010, s. 115–132.
- DVORÁKOVÁ, Jitka. Veřejný zájem (2), *Ochrana přírody* 1/2016, dostupné z <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/pravo-v-ochrane-prirody/verejny-zajem-2/>
- HENDRYCH, Dušan a kol.: *Správní právo: obecná část*. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 358.
- KAPRALSKI, Sławomir. Identity Building and the Holocaust: Roma Political Nationalism. *Nationalities Papers*, 25.2.1997, s. 269–283
- KŘÍŽOVÁ, Jana. *Veřejný zájem jakožto institut správního práva*, Parlamentní institut PSPČR, 2015, dostupné z <http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=1&t=11>
- NEČAS, Ctibor. Cikánský tábor v Letech (1942 - 1943). *Dějiny a současnost*, 17, č. 1, 1995, s. 26-28
- SNIEGOŇ, Tomáš. *Vanished history: the Holocaust in Czech and Slovak historical culture*. New York: Berghahn Books, 2014
- TOŠNER, Ondřej. Veřejný zájem a jeho normování zákonem. *Právník* 3/2009, s. 225 – 232
- VEDRAL, Josef. *Správní řád: komentář*. 2.vyd. Praha: BOVA POLYGON, 2012

Zákony

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

- Zákon č. 20/1987 Sb., České o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a změně některých zákonů
- Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 122/2004 Sb., o válečných hrobech a pietních místech
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění)

Mezinárodní smlouvy

- Evropská kulturní úmluva. Publikováno pod č. 290/1990 Sb.
- Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech. Publikováno pod č. 120/1976.
- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. Publikováno pod č. 120/1976.
- Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace. Publikováno pod č. 95/1974 Sb.
- Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin. Publikováno pod č. 96/1998 Sb.
- Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. Publikováno pod č. 159/1991 Sb.
- Ženevské úmluvy ze dne 12. srpna 1949. na ochranu obětí války. Publikováno pod č. 65/1954. Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (Protokol I). Publikováno pod č. 168/1991 Sb.

Judikatura

- Nález Ústavního soudu ze dne 28.3.1996, sp. zn. I. ÚS 198/95
- Nález Ústavního soudu ze dne 28.6.2005, sp. zn. Pl. ÚS 24/04
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23.10.2003, sp. zn. 2 As 11/2003 – 164
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5.2.2009, sp. zn. 2 Ao 4/2008 - 99
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10.5.2013, sp. zn. 6 As 65/2012 – 161

Strategické, politické a právní dokumenty

- Koncepce podpory lidských práv a transformační spolupráce, Ministerstvo zahraničních věcí, září 2015, dostupná z
- http://www.mzv.cz/file/1610424/Koncepce_podpory_lidskych_prav_a_transformacni_spoluprace.pdf
- Koncepce zahraniční politiky České republiky. Schválena usnesením vlády dne 13. července 2015 č. 563, dostupné z
- http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/analyzy_a_koncepce/koncepce_zahranicni_politiky_cr.html
- Poradní výbor Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin. Třetí stanovisko k České republice. Rada Evropy, Štrasburk, 1. července 2011. Dostupné z
- <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/dokumenty/mezinarodni-dokumenty/ramcova-umluva-o->

ochrane-narodnostnich-mensin-6912/

- Prohlášení Stockholmského mezinárodního fóra o holokaustu, dostupné z <https://www.holocaustremembrance.com/cs/prohl%C3%A1%C5%A1en%C3%AD-stockholmsk%C3%A9ho-mezin%C3%A1rodn%C3%ADho-f%C3%B3ra-o-holokaustu>
- Strategie resortu Ministerstva zemědělství České republiky s výhledem do roku 2030. Schválena usnesením vlády ze dne 2. května 2016 č. 392, dostupná z <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/koncepce-a-strategie/strategie-resortu-ministerstva-1.html>
- Strategii romské integrace o roku 2020. Schválena usnesením vlády ze dne 23. února 2015 č. 127, dostupná z <https://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/Strategie-romske-integrace-do-roku-2020.pdf>
- Terezínská deklarace k osudu majetku obětí holokaustu a souvisejícím otázkám, přijata 30. června 2009, dostupná z <http://www.eu2009.cz/cz/news-and-documents/news/terezinska-deklarace-26320/>
- UN Committee on Economic, Social and Cultural Rights. General comment No. 21. Right of everyone to take part in cultural life (art. 15, para. 1 (a), of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights), 21 December 2009, E/C.12/GC/21, dostupné z http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2fC.12%2fGC%2f21&Lang=en